

NESLİ TEHLİKEDE OLAN YABANI BİTKİ VE HAYVAN TÜRLERİNİN ULUSLARARASI TİCARETİNE İLİŞKİN SÖZLEŞME (CITES)

27 Eylül 1994 tarihli ve 441 Sayılı Kanun ile onaylanması uygun bulunan bu sözleşme 27 Nisan 1996 tarihli ve 96/8125 Sayılı Bakanlar Kurulu Kararıyla onaylanarak, 20 Haziran 1996 tarih ve 22672 Sayılı Resmi Gazete'de yayınlanmıştır.

Yabani fauna ve floranın kendi birçok güzel ve çeşitli formlarıyla yeryüzünün doğal sistemleri içinde yerinin doldurulamaz ve gelecek nesiller için de korunması gerekir bir parçası olduğunu kabul ederek;

Estetik, bilimsel, kültürel, eğlencesel ve ekonomik açılarından her zaman artan değerinin bilincinde olarak;

İnsanların ve Devletlerin kendi yabani fauna ve florasının en iyi koruyucusunun yine kendilerinin olduğunu ve olması gerektiğini kabul ederek;

İlave olarak, uluslararası ticaret kanalıyla yapılan aşırı üretime karşı yabani fauna ve floranın belirli türlerinin korunması için uluslararası işbirliğinin gerekli olduğunu kabul ederek;

Uygun önlemlerin alınmasının aciliyeti konusunda ikna olmuş olan Anlaşma Devletleri;

Şu konularda anlaşmaya varmışlardır.

Madde I **Tanımlar**

İçerikte başka şekilde belirtilmedikçe, Sözleşmede geçen:

- (a) “**Tür**” kelimesi bundan sonra herhangi bir türü, alttürü, veya coğrafi olarak ayrı popülasyonu belirtmektedir;
- (b) “**Örnek**” kelimesi:
- (i) canlı veya ölü herhangi bir hayvan veya bitkiyi;
- (ii) bir hayvan olması durumunda: Ek I ve II’de kapsama alınan bir tür için, kolaylıkla tanınabilir herhangi bir kısım veya türleri; Ek III’de kapsama alınan tür için, türlerle ilgili Ek III’de belirlenen kolaylıkla tanınabilir herhangi bir kısım veya türleri; ve
- (iii) bir bitki olması durumunda: bundan sonra, Ek I’de kapsama alınan türler için, kolaylıkla tanınabilir herhangi bir kısım veya türleri; ve Ek II ve III’de kapsama alınan türler için, türle ilgili Ek II ve III’de belirlenen kolaylıkla tanınabilir, herhangi bir kısım veya türleri anlamına gelmektedir;
- (c) “**Ticaret**” kelimesi, ihracat, re-export, ithalat ve denizden giriş anlamına gelmektedir;
- (d) “**Re-export**” kelimesi, evvelce ithal edilen herhangi bir örneğin ihraç edilmesi anlamına gelmektedir;
- (e) “**Denizden giriş**” kelimesi, herhangi bir devletin yetkisi altında olmayan denize ait bir çevreden alınan herhangi bir türün örneklerinin bir devlete sevkıyatı anlamına gelmektedir;
- (f) “**Bilim otoritesi**” kelimesi, madde IX’a uygun olarak belirlenen bir ulusal bilim otoritesi anlamına gelmektedir;
- (g) “**İdari otorite**” kelimesi, madde IX’a uygun olarak belirlenen bir ulusal bilim otoritesi anlamına gelmektedir;
- (h) “**Taraf**” kelimesi, mevcut sözleşmenin yürürlüğe girdiği bir devleti belirtmektedir.

Madde II

Ana Prensipler

1. Ek I, ticaretten etkilenen veya etkilenebilen nesli tükenme tehlikesi altındaki bütün türleri içerecektir. Bu türlerin örneklerinin ticareti ilerde yaşamda kalmalarını tehlikeye atmamak için özellikle kesin kurala tabi olmalı ve sadece istisnai durumlarda izin verilmelidir.
2. Ek II:
  - (a) henüz tam olarak neslinin tükenmesi tehlikesinin olmamasına rağmen, hayatta kalabilmelerine zıtlık teşkil eden kullanımdan kaçınmak için bu türlerin ticaretinin kesin kurallara bağlanmadığı takdirde nesli tükenebilecek olan türler kategorisinde değerlendirileceğini içermektedir; ve
  - (b) bu paragrafın (a) alt paragrafına ilişkin belirli türlerin ticaretinin etkin bir kontrol altında yapılabilmesi için kurala tabi olması gereken diğer türleri içermektedir;
3. Ek III, herhangi bir tarafın istismarı önlemek amacıyla kendi hakları içerisinde kurallara tabi olduğunu belirlediği ve ticaretinin kontrol altına alınmasında diğer taraflarla işbirliğine ihtiyaç duyduğu belirtilen bütün türleri içermektedir;
4. Mevcut sözleşmenin şartlarına uygun olmanın dışında Ek I, II ve III'deki türlerin örneklerinin ticaretine taraflar izin vermeyeceklerdir.

Madde III

Ek I Kapsamındaki Türlerin Örneklerinin Ticaretiyle ilgili Kurallar

1. Ek I kapsamındaki türlerin örneklerinin tüm ticareti bu maddenin şartlarına uygun olacaktır.
2. Ek I kapsamındaki bir türün herhangi bir örneğinin ihracatı, ön kabul ve bir ihraç iznini gerektirmektedir. Bu ihracat izni, sadece aşağıdaki şartlar karşılandığı takdirde verilecektir:
  - (a) bir İhracatçı Devletin Bilim Otoritesinin böyle bir ihracatın o türün hayatta kalmasına zarar vermeyeceğini bildirmesi halinde;
  - (b) bir İhracatçı Devletin İdari Otoritesi, şayet fauna ve floranın korunmasına dair o Devletin kanunlarını ihlal etmeden örneğin sağlandığı hususunda inandırılırsa;
  - (c) bir İhracatçı Devletin İdari Otoritesi, herhangi bir canlı örneğin yaralanma, sağlığına zarar verme ve kötü muamele riskini azaltacak şekilde hazırlanacağı ve sevk edileceği hususunda inandırılırsa;
  - (d) bir İhracatçı Devletin İdari Otoritesi, örnek için ithal izninin alınmış olduğu hususunda inandırılırsa.
3. Ek I kapsamındaki bir türün herhangi bir örneğinin ithalatı, ön kabul ve bir ithal iznini veya bir ihracat iznini ya da bir re-export sertifikasını gerektirmektedir. Bir ithal izni sadece aşağıdaki şartlar karşılandığı takdirde verilecektir;
  - (a) bir İthalatçı Devletin Bilim Otoritesi, kapsam dahilindeki türün yaşamasına zarar vermeyecek amaçlar için ithalatın yapılacağını bildirmesi halinde;
  - (b) bir İthalatçı Devletin Bilim Otoritesi, canlı örneğin önerilen alıcısının, bu örneğin bakımı ve barındırılması için uygun donanımına sahip olduğuna inandırılması halinde;
  - (c) bir İthalatçı Devletin İdari Otoritesi, örneğin her şeyden önce ticari amaçlar için kullanılmayacağına inandırılması halinde.
4. Ek I'e dahil bir türün herhangi bir örneğinin re-export'u, ön kabul ve bir re-export belgesini gerektirecektir. Bir re-export belgesi ancak aşağıdaki şartlar dahilinde verilebilecektir;

- (a) re-export'u sağlayacak olan bir Devletin İdari Otoritesi, örneğin her şeyden önce ticari amaçlar için kullanılmayacağına inandırılması halinde;
  - (b) re-export'u sağlayacak olan bir Devletin İdari Otoritesi, canlı örneğin yaralanma, sağlığına zarar verme ve kötü muamele riskini azaltacak şekilde hazırlanacağı ve sevk edileceğine inandırılması halinde, ve
  - (c) re-export'u sağlayacak olan bir Devletin İdari Otoritesi, herhangi bir canlı örnek için ithal izni verilmiş olduğuna inandırılması halinde.
5. Ek I'e dahil bir türün herhangi bir örneğinin deniz yoluyla girişi, giriş yaptığı Devletin İdari otoritesinden alınan bir ön izin belgesini gerektirecektir. Bu tür bir belge, ancak aşağıdaki şartlar dahilinde verilebilecektir:
- (a) giriş yapılan bir Devletin İdari Otoritesi, bu girişin ilgili türlerin hayatını devam ettirmesine zarar vermeyeceğini bildirmesi halinde;
  - (b) giriş yapılan bir Devletin İdari Otoritesi, canlı bir örneğin önerilen alıcısının bu örneğin barındırılması ve bakımı hususunda uygun donanımına sahip olduğuna inandırılması halinde, ve
  - (c) giriş yapılan bir devletin İdari Otoritesi, örneklerin temel olarak ticari amaçlarla kullanılmayacağına inandırılması halinde.

Madde IV

EK II'ye Dahil Türlerin Örneklerine Ait Ticari Yönetmelik

1. Ek II kapsamındaki tür örneklerinin ticaretinin tümü, bu maddenin şartlarına uygun olarak yapılacaktır
2. Ek II'ye dahil bir türün herhangi bir örneğinin ihracatı, öncelikle bir ön onay ve bir ihracat izni gerektirecektir. Bir ihracat izni ancak aşağıdaki şartlar yerine getirildiğinde verilecektir:
  - (a) bir İhracatçı Devletin Bilim Otoritesi, böyle bir ihracatın o türün hayatını devam ettirmesine zarar vermeyeceğini bildirmesi;
  - (b) bir İhracatçı Devletin İdari Otoritesi, o örneğin fauna ve floranın korunması hususunda o devletin kanunlarını ihlal etmediği kanaatine varması; ve
  - (c) bir İhracatçı Devletin Bilim Otoritesi, canlı örneğin yaralanma, sağlığına zarar verme ve kötü muamele riskini azaltacak şekilde hazırlanacağı ve sevk edileceğine inandırılması halinde.
3. Tarafların her birinde Bilim Otoritesi, hem Ek II'de yer alan türün örnekler için o devlet tarafından verilen ihracat belgelerini ve hem de bu tür örneklerin fiili ihracatlarını izleyecektir. Bilimsel Otorite, türün içinde bulunduğu ekosistemlerdeki rolüyle tam anlamıyla uygun düzeyde bulunduğunu ve bu düzeyin Ek I kapsamına alınması gereken düzeyin oldukça üzerinde olduğunu ve o türün korunması için bu durumdaki türün örneklerinin ihracatının kısıtlanması gerektiğini belirlerse, o türe ait örneklere ihracat izni verilmesini kısıtlamak üzere uygun tedbirleri alacak olan ilgili Otoriteye bildirecektir.
4. Ek II'ye dahil bir türün herhangi bir örneğinin ithali ya bir ihracat izni veya bir re-export belgesi için ön kabulü gerektirecektir.
5. Ek II kapsamındaki bir türün herhangi bir örneğinin re-export'u, ön kabul ve re-export belgesinin alınmasını gerektirecektir. Bir re-export belgesi ancak aşağıdaki şartlar yerine getirildiğinde verilecektir:
  - a) re-export yapan Devletin İdari Otoritesi, örneklerin o devlete, mevcut sözleşmenin şartlarına uygun olarak ithal edilmiş olduğuna inandırılması halinde; ve

- b) re-export yapan Devletin İdari Otoritesi, herhangi bir canlı örneğin yaralanma, sağlığına zarar verme ve kötü muamele riskini azaltacak şekilde hazırlanacağı ve sevk edileceğine inandırılması halinde.
6. Ek II kapsamındaki bir türün herhangi bir örneğinin deniz yoluyla girişi, giriş yaptığı Devletin İdari Otoritesinden alınan bir ön kabul belgesi verilmesini gerektirecektir. Bu belge, ancak aşağıdaki şartlar yerine getirildiğinde verilecektir:
- (a) giriş yapılan bir Devletin Bilim Otoritesi, girişin, ilgili türün hayatını devam ettirmesine zarar vermeyeceğini bildirmesi; ve
- (b) giriş yapılan bir Devletin İdari Otoritesi, herhangi bir canlı örneğin yaralanma, sağlığına zarar verme ve kötü muamele riskini azaltacak şekilde hazırlanacağına inandırılması halinde.
7. Bu maddenin 6'ncı paragrafında belirtilmiş olan belgeler, ülkenin diğer bilim otoriteleri veya gerektiğinde uluslararası bilim otoriteleri ile karşılıklı görüşmelerde bulunarak, bir Bilim Otoritesinin tavsiyesi üzerine verilebilir.

Madde V

Ek III kapsamındaki Tür Örnekleri için Ticari Yönetmelik

1. Ek III kapsamındaki tür örneklerinin ticaretinin tümü, bu maddenin şartlarına uygun olarak yapılacaktır.
2. Ek III kapsamındaki bir türün herhangi bir örneğinin, Ek III kapsamına giren o türü ihtiva eden herhangi bir devletten ihraç edilmesi, bir ön kabul ve ihraç iznini gerektirecektir. Bir ihracat izni ancak aşağıdaki şartlar yerine getirildiğinde verilecektir:
- (a) İhracat yapan bir Devletin İdari Otoritesi, o türün fauna ve florasının korunması hususunda o devletin kanunlarını ihlal etmediği kanaatine varması; ve
- (b) bir İhracatçı Devletin Bilim Otoritesi, herhangi bir canlı örneğin yaralanma, sağlığına zarar verme ve kötü muamele riskini azaltacak şekilde hazırlanacağı ve sevk edileceğine inandırılması halinde.
3. Ek III kapsamındaki bir türün herhangi bir örneğinin ithali, bu maddenin 4'ncü paragrafında uygulanan durumlar hariç, bir orijin belgesinin sunulmasını ve Ek III kapsamındaki o türe sahip bir devletten ithal edilmesi durumunda bir ihraç izni gerektirecektir.
4. Re-export durumunda, o örneğin o devlette işlem gördüğüne veya re-export yapıldığına dair, re-export yapan bir Devletin İdari otoritesi tarafından verilen bir sertifika, söz konusu örneğin mevcut anlaşma hükümlerini uygunluğunun kanıtı olarak ithal eden devlet tarafından kabul edilecektir.

Madde VI

Permiler ve Sertifikalar

1. Madde III, IV ve V'in şartları kapsamında verilen permi (izin) ve sertifikalar(belge), bu maddenin şartlarına uygun olacaktır.
2. Bir ihracat izni, Ek IV'deki modelde belirlenen bilgiyi kapsayacaktır ve yalnızca verildiği tarihten itibaren 6 aylık bir süre için kullanılabilir.
3. Her bir permi veya sertifika, mevcut sözleşmenin başlığını, adını ve verildiği idari otoriteyi belirten damgayı ve idari otorite tarafından tespit edilen bir kontrol numarasını ihtiva edecektir.
4. Bir idari otorite tarafından verilen izin veya sertifikanın herhangi bir suretinin yalnızca suret olduğu açıkça belirtilecek ve bu şekilde hiçbir suret, onaylanmış olması dışında, orijinalinin yerine kullanılamayacaktır.

5. Bağımsız bir izin veya sertifika, örneklerin her birinin gönderilmesinde gerekli olacaktır.
6. Herhangi bir örneği ithal eden bir Devletin İdari otoritesi, ihraç izni veya re-export sertifikasını ve o örneğin ithaliyle ilgili olarak sunulan herhangi bir ithal iznini feshedecek ve muhafaza edecektir.
7. Uygun ve mümkün olduğu yerde bir idari otorite, örneğin tespitinde yardımcı olmak için örneğin üzerine bir marka koyabilir. Bu amaçla marka, yetkili olmayan şahıslar tarafından taklit edilmiş olduğunda zor olacak şekilde yapılmış sabit damgalı, kurşun levha veya bir örneği tespit eden uygun vasıtalar demektir.

Madde VII

Ticarette İlgili Muafiyet ve Diğer Özel Şartlar

1. Örnekler bir tarafın sınırlarından transit geçerken veya burada aktarma olurken örneklere gümrük kontrolü esnasında III, IV ve V. Maddelerin şartları uygulanacaktır.
2. İhracat veya re-export yapan bir Devletin İdari Otoritesi, bir örneğin, o örneğe uygulanan mevcut sözleşme şartlarından önce elde edildiği hususunda ikna olduğunda, idari otoritenin bu hususta bir sertifika vermesi durumunda III, IV ve V. maddelerin şartları o örneğe uygulanacaktır.
3. III, IV ve V. maddelerin şartları özel veya evcil olan örneklere uygulanmayacaktır. Bu muafiyet:
  - (a) Ek I'deki bir türün örneklerinin, sürekli ikamet ettiği ülkenin dışındaki biri tarafından elde edilmesi ve o devlete ithal edilmesi halinde; veya
  - (b) Ek II'deki bir türün örneklerinin:
    - i) sürekli ikamet ettiği ülkenin dışındaki biri tarafından elde edilmesi veya yaban hayatı (doğal yaşam ortamları)'ndan toplanmanın vuku bulunduğu bir devlette elde edilmesi halinde;
    - ii) sahibinin ikamet ettiği ülkeye ithal edilmesi halinde; ve
    - iii) bir idari otorite, bu örneklerin, mevcut sözleşme şartlarının bu örneklere uygulanmasından önce elde edilmiş oldukları kanaatine varmazsa; yaban hayatından toplanmanın vuku bulunduğu devlet, bu tür örneklerinin ihracatından önce bir ihracat izni verilmesini talep etmesi halinde.
4. Ek I'deki bir hayvan türünün ticari amaçla yetiştirilmiş örnekleri veya Ek I'deki bir bitki türünün ticari amaçla suni yolla çoğaltılmış örnekleri Ek II'deki türün örnekleri olarak addedilecektir.
5. Bir idari otorite, bir hayvan türünün herhangi bir örneğinin kontrollü olarak yetiştirildiği veya bir bitki türünün herhangi bir örneğinin suni olarak çoğaltıldığı veya bu hayvan veya bitki türünün bir kısmı veya onlardan türemiş olduğu kanaatine varıldığında, III, IV ve V. maddelerin şartları çerçevesinde istenen herhangi bir izin veya sertifika yerine bir belge idari otorite tarafından bu amaçla kabul edilecektir.
6. III, IV ve V. maddelerin şartları, kurutulmuş bitki koleksiyonu örneklerinin, diğer muhafaza edilmiş, kurutulmuş veya müze şartlarında muhafaza edilmiş numunelerin ve bir idari otorite tarafından verilen veya onaylanan bir etiketi taşıyan canlı bitki materyalinin, bilim adamları veya ülkelerinin idari otoritesi tarafından tescil edilmiş enstitüler arasında yapılan ticari olmayan ödünç verme, hibe veya mübadele işlemlerine uygulanmayacaktır.
7. Herhangi bir Devletin İdari Otoritesi, III, IV ve V. maddelerin şartlarından feragat edebilir ve gezici hayvanat bahçesi, sirk, yabani hayvanat bahçesi, bitki sergisi veya diğer gezici sergilerin bir kısmını oluşturan örneklerin sertifika veya izinsiz taşınmasına aşağıdaki şartlar dahilinde müsaade edilebilir:

- (a) İhracat veya ithalatçının bu örneklere ait tüm detayları söz konusu idari otoriteye kaydettirmesi;
- (b) Örneklerin bu maddenin 2. veya 5. Paragraflarında belirtilen kategorilerden birisinde yer alması;
- (c) İdari otoritenin herhangi bir canlı örneğin yaralanma, sağlığına zarar verme ve kötü muamele riskini azaltacak şekilde sevk edildiği ve özen gösterildiği kanaatine varması.

Madde VIII

Taraflarca Alınacak Tedbirler

1. Taraflar mevcut sözleşmenin şartlarını kuvvetlendirmek ve ihlal edilen örneklerin ticaretini kısıtlamak için uygun tedbirleri alacaklardır. Bu tedbirler:
  - (a) bu örneklerin ticaretini veya tasarrufunu, veya her ikisini cezalandırmak; ve
  - (b) bu örneklerin ihraç eden devlete geri dönmelerini veya bunlara haciz konulmasını sağlamak.
2. Bu maddenin I. Paragrafında alınan tedbirlere ilaveten bir taraf gerekli gördüğünde mevcut sözleşme şartlarının uygulanmasında alınan tedbirlerin ihlali ile ticareti yapılan bir örneğin haczi nedeniyle yapılan masraflar için ödeme yöntemi temin edebilir.
3. Mümkün olduğunca, taraflar örneklerin ticareti için gerekli olan formalitelerden en az gecikme ile geçişleri temin edeceklerdir. Bu geçişi kolaylaştırmak için bir taraf örneklerin gümrük müsaadesine sunulması gereken giriş ve çıkış limanlarını belirleyebilir. Ayrıca taraflar; yaralanma, sağlığına zarar verme ve kötü muamele riskini azaltmak için tüm canlı örneklerin transit geçiş veya sevkiyat esnasında uygun muamele görmelerini temin edeceklerdir.
4. Canlı bir örneğin bu maddenin 1. Paragrafında zikredilen tedbirlerin bir sonucu olarak haczedilmesi halinde:
  - (a) örnek, hacizin yapıldığı Devletin İdari Otoritesine emanet edilecektir.
  - (b) İdari otorite, ihraç edilen devletle görüşmelerden sonra o devletin hesabına kendilerine veya bir koruma merkezi veya idari otoritenin uygun gördüğü ve mevcut sözleşmenin amaçlarına uygun olan başka bir yere örneği geri gönderecektir; ve
  - (c) İdari otorite, koruma merkezi veya başka bir yerin seçimi dahil bu paragrafın (b) alt paragrafındaki kararı kolaylaştırmak için bilim otoritesinden tavsiye alabilir veya uygun gördüğünde sekreteryaya başvurabilir.
5. Bu maddenin 4. Paragrafında sözü edilen koruma merkezi, canlı örneklerin özellikle haczedilmiş olanların sağlığı ile ilgilenmek üzere idari otorite tarafından tayin edilen bir kuruluş demektir.
6. Her bir taraf, Ek I, II ve III'de belirtilen tür örneklerinin ticareti ile ilgili kayıtları tutacaktır. Bu kayıtlarda :
  - (a) ihracatçı ve ithalatçının adı ve adresi; ve
  - (b) verilen izin ve sertifikaların tipi ve sayısı; ticaretin yapıldığı devlet; örneklerin sayısı veya miktarları ve tipleri; Ek I, II ve III'de belirtilen türlerin isimleri; uygun olduğu yerde söz konusu örneklerin büyüklüğü ve cinsiyeti belirtilecektir.
7. her bir taraf, mevcut sözleşmenin uygulanması ile ilgili periyodik raporlar düzenleyecek ve sekreteryaya:
  - (a) bu maddenin 6. paragrafının (b) alt paragrafında belirtilen bilgilerin özetini içeren bir yıllık rapor; ve

- (b) mevcut sözleşmenin şartlarını güçlendirmek için alınan kanuni, düzenleyici ve idari tedbirler konusunda iki yılda bir rapor verecektir.
8. Bu maddenin 7. paragrafında sözü edilen bilgi, ilgili tarafın kanunlarına ters düşmediği yerde halk tarafından kullanılabilir.

Madde IX

İdari ve Bilim Otoriteleri

- Her bir taraf, mevcut sözleşmenin amaçları için atama yapacaktır:
  - O taraf adına izin veya sertifikaları vermeye yetkili bir veya daha fazla otorite; ve
  - Bir veya daha fazla bilim otoritesi.
- Tasdik, kabul, onay veya muvafakat belgelerini depozito eden bir devlet, diğer taraflar veya sekreteryaya ile haberleşmeye yetkili idari otoritelerin adını ve adresini depozito eden hükümete bildirecektir.
- Bu madde çerçevesindeki atama ve yetkilerdeki herhangi bir değişiklik tüm diğer taraflara iletilmek üzere ilgili tarafça sekreteryaya bildirilecektir.
- Bu maddenin 2. paragrafında sözü edilen herhangi bir otorite, şayet sekreteryaya veya diğer bir tarafın idari otoritesi talep ederse ona, izin ve belgelerin doğruluğunu ispat etmek için kullanılan damga, mühür veya diğer işaretlerin örneğini gönderecektir.

Madde X

Sözleşmeye Taraf Olmayan Devletlerle Ticaret

İhraç veya re-export'un mevcut sözleşmeye taraf olmayan bir devlete yapıldığı veya ithalatın bu devletten yapıldığı durumlarda izin ve sertifika için mevcut sözleşme şartlarına aslında uygun olan ve o devlettaki yetkili otoriteler tarafından verilen karşılaştırılabilir dokümantasyon herhangi bir tarafça kabul edilebilir.

Madde XI

Taraflar Kongresi

- Mevcut sözleşmenin yürürlüğe girmesini müteakip iki yıldan geç olmamak şartıyla sekreteryaya, tarafları kongreye çağıracaktır.
- Ondan sonra sekreteryaya, kongre aksine karar almadıkça en az yılda bir düzenli toplantılar ve tarafların en az 1/3'nün yazılı talebi üzerine herhangi bir zamanda olağanüstü toplantılar düzenleyebilir.
- İster düzenli isterse olağanüstü toplantılarda taraflar, mevcut sözleşme uygulamasını gözden geçirecek ve;
  - Sekreteryanın görevlerini yürütebilmeleri için gerekli olabilecek hazırlıkları yapabilecek;
  15. Maddeye uygun olarak Ek I ve II'deki düzeltmeleri göz önüne alacak ve benimseyebilecek;
  - Ek I, II ve III'deki türlerin yenilenmesi ve muhafazasına yönelik gelişmeleri gözden geçirebilecek;
  - Sekreteryaya veya diğer bir tarafça sunulan raporları alabilecek ve üzerinde düşünebilecek; ve

- (e) Uygun olduğunda, mevcut sözleşmenin etkinliğini artırmak için tavsiyelerde bulunabilecektir.
4. Her düzenli toplantıda taraflar bu maddenin 2. Paragrafındaki şartlara uygun olarak bir sonraki düzenli toplantının zamanını ve yerini tespit edebilirler.
  5. Herhangi bir toplantıda taraflar, toplantı prosedür kurallarını tespit edebilir ve benimseyebilirler.
  6. Mevcut sözleşmeye taraf olmayan herhangi bir devlet gibi Birleşmiş Milletler, onun özel kuruluşları ve Uluslararası Atom Enerjisi Kurumu, toplantıya katılma hakkı olan fakat oy kullanamayan gözlemciler statüsünde kongre toplantısında temsil edilebilirler.
  7. Yabani fauna ve floranın korunması, muhafazası ve amenajmanında teknik yönden yeterli olan ve sekreteryaya kongre toplantılarında gözlemciler tarafından temsil edilmeyi arzu ettiklerini bildiren aşağıdaki kategorilerdeki kurum veya kuruluşlar, mevcut taraflardan en az 1/3'ü itiraz etmedikçe kabul edileceklerdir:
    - (a) Hükümet veya hükümet dışı uluslararası kurum veya kuruluşlar ve ulusal hükümet kurum veya kuruluşlar; ve
    - (b) Buldukları devlet tarafından bu amaç için onaylanmış olan hükümet dışı kurum veya kuruluşlar.

Bunlar kabul edildikleri zaman bu gözlemcilerin toplantıya katılma hakkı olacak fakat oy hakkı olmayacaktır.

Madde XII

Sekreteryaya

1. Mevcut sözleşmenin yürürlüğe girmesi üzerine, Birleşmiş Milletler Çevre Programı Yürütücü Direktörü tarafından bir sekreteryaya sağlanacaktır. Uygun bulunduğu şekilde ve dereceye kadar, yabani fauna ve floranın korunması, muhafazası ve amenajmanında teknik yönden yeterli olan hükümetler arası veya hükümet dışı uluslararası veya ulusal kurum ve kuruluşlardan yardım alabilir.
2. Sekreteryanın fonksiyonları:
  - (a) tarafların toplantılarını düzenlemek ve toplantılara hizmet sağlamak;
  - (b) mevcut sözleşmenin XV. ve XVI. maddelerindeki şartlar çerçevesinde kendisine verilen görevleri yerine getirmek;
  - (c) mevcut sözleşmenin uygulanmasına katkıda bulunacağından, canlı örneklerin uygun olarak hazırlanması ve nakliyesi ve örnekleri belirleme şekilleri için gerekli olan standartlarla ilgili çalışmalar dahil, taraflar kongresince yetkili kılınan programlara uygun olarak bilimsel ve teknik çalışmaları üstlenmek;
  - (d) tarafların raporlarını incelemek ve mevcut sözleşmenin uygulanmasını temin için gerekli görülen ilave bilgileri taraflardan istemek;
  - (e) mevcut sözleşmenin amaçları ile ilgili konulara tarafların dikkatlerini çekmek;
  - (f) eklerdeki türlere ait örneklerin belirlenmesini kolaylaştıracak bilgilerle beraber Ek I, II ve III'ün güncel baskılarını periyodik olarak yayınlamak ve taraflara dağıtmak;
  - (g) taraflar için mevcut sözleşmenin uygulanması ile ilgili ve kendi çalışması ile ilgili yıllık raporları ve tarafların toplantılarının gerektirebileceği diğer raporları hazırlamak;
  - (h) bilimsel ve teknik konularda bilgi alış-verişi dahil, mevcut sözleşmenin amaç ve şartlarının uygulanması için tavsiyelerde bulunmak;
  - (i) taraflarca kendisine verilebilecek diğer görevleri yerine getirmek.

Madde XIII

Uluslararası Tedbirler

1. Sekreteryaya aldığı bilgilerin ışığında, Ek I veya II'deki herhangi bir türün, bu türün örneklerinin ticaretinde aksine etkilendiği veya mevcut sözleşmenin şartlarının etkili olarak uygulanmadığı kanaatine vardığında, bu bilgileri ilgili taraf veya tarafların yetkili idari otoritelerine bildirecektir.
2. Herhangi bir taraf, bu maddenin 1. paragrafında belirtilen bir bilgiyi aldığında, mümkün olan en kısa zamanda kanunlarının izin verdiği ölçüde ilgili gerçekleri sekreteryaya bildirecek ve uygun olduğu yerde çareler teklif edecek. Taraf, bir soruşturmanın uygun olduğunu düşündüğünde bu soruşturma tarafça kesin yetki verilen kişi veya kişiler tarafından yürütülecektir.
3. Tarafça sağlanan ve bu maddenin 2. paragrafında belirtilen herhangi bir soruşturmadan sonuçlanan bilgiler uygun gördüğü tavsiyeleri yapabilecek olan bir sonraki taraflar kongresinde gözden geçirilecek.

Madde XIV

Yerel Mevzuat ve Uluslararası Sözleşmeler Üzerindeki Etkisi

1. İşbu sözleşmenin hükümleri tarafların aşağıda kabul gören haklarını hiçbir şekilde etkilemeyecektir:
  - (a) Ek I, II ve III'deki türlerin örneklerinin ticareti, mülkiyeti ve sevkıyatı ile ilgili şartlar konusunda daha sıkı yerel tedbirler almalarını veya bunları tamamen yasaklamalarını; veya
  - (b) Ek I, II ve III'deki belirtilmeyen türlerin ticareti, mülkiyeti ve sevkıyatını sınırlandıran veya yasaklayan yerel tedbirler almalarını.
2. İşbu sözleşmenin hükümleri; örneklerin ticareti, mülkiyeti veya sevkıyatını diğer yönleriyle ilgili yerel tedbirlerin hükümlerini, veya tarafların gümrük, kamu sağlığı, veterinerlik ve bitki karantina alanları ile ilgili tedbirler de dahil olmak üzere taraflardan herhangi biri için yürürlükte olan veya daha sonra yürürlüğe girebilecek olan herhangi bir sözleşme, konvansiyon veya uluslararası anlaşmadan doğan mükellefiyetlerini hiçbir şekilde etkilemeyecektir.
3. İşbu sözleşmenin hükümleri; o birliğe veya anlaşmaya üye devletler arasındaki ticaretle ilgili olarak, taraflar arasında gümrük kontrollerini kaldıran ve genel dış gümrük kontrollerini oluşturarak veya sürdürerek bir birlik oluşturan veya bölgesel ticari anlaşma yapan devletler arasında, varılmış veya varılabilecek olan herhangi bir antlaşma, sözleşme veya uluslararası bir anlaşmanın şartlarını veya bunlardan doğan yükümlülüklerini hiçbir şekilde etkilemeyecektir.
4. İşbu sözleşme; taraf olan ve İşbu sözleşme yürürlüğe girdiğinde yürürlükte olan ve Ek II kapsamındaki deniz türlerinin korunmasıyla ilgili şartlar çerçevesinde herhangi bir antlaşma, sözleşme veya uluslararası bir anlaşmaya da taraf olan bir devletin, buna benzer bir başka antlaşma, sözleşme veya uluslararası bir anlaşmanın hükümlerine uygun olarak ve o devlette kayıtlı olan gemilerle alınan Ek II kapsamındaki tür örneklerinin ticareti ile ilgili işbu sözleşme çerçevesinde yüklendiği yükümlülükleri hafifletmiş olacaktır.
5. Bu maddenin 4. paragrafına göre alınan bir örneğin ihracı, yalnızca giriş yapılan devletin idari otoritesinden alınan, o örneğin konuyla ilgili diğer bir antlaşma, sözleşme veya uluslararası bir anlaşmanın hükümlerine uygun olarak alınmış olduğuna dair bir belge gerektirecektir.
6. İşbu sözleşmedeki hiçbir şey Birleşmiş Milletler Genel Kurulunun 2750 C (XXV) kararı gereğince toplanan deniz kanunu ile ilgili Birleşmiş Milletler Kongresi tarafından deniz kanununun sistemleştirilmesi ve geliştirilmesine veya herhangi bir devletin deniz ve doğa kanunu ve kıyı ve kıyının bayrak uzantısı (deniz, göl, nehir)'nin kanunlarıyla ilgili mevcut veya gelecekteki hak iddiaları konusunda peşin hükümlü değildir.

Madde XV

Ek I ve II'ye ait Düzeltmeler

1. Tarafların Kongre toplantılarında Ek I ve II'ya ait düzeltmelerle ilgili olarak aşağıdaki şartlar uygulanacaktır:
  - a) Herhangi bir taraf, gelecek toplantıda görüşmek üzere Ek I ve II'ye ait bir değişiklik önerebilir. Değişiklik önerisinin içeriği, toplantıdan en az 150 gün önce sekreteryaya bildirilecektir. Sekreteryaya, bu maddenin 2. paragrafının (b) ve (c) alt paragraflarındaki şartlara göre değişiklik ile ilgili olarak diğer taraflar ve ilgili bünyelerle istişarede bulunacak ve cevabı, toplantıdan önce 30 günü geçmemek üzere tarafların tümüne iletilecektir.
  - b) Değişiklikler mevcut tarafların üçte ikisi tarafından ve oylanarak benimsenmelidir. Bu öneriler için "mevcut taraflar ve oylama"; hazır bulunan ve olumlu veya olumsuz oy veren taraflar anlamına gelmektedir. Oylamada çekimser kalan taraflar, bir değişikliğin benimsenmesi için gerekli üçte iki çoğunluk arasında sayılmayacaktır.
  - c) Bir toplantıda kabul edilen değişiklikler bu maddenin 3'ncü paragrafına göre, haklara ait koşul öne sürme hariç, tüm taraflar için toplantıdan itibaren 90 gün sonra yürürlüğe girecektir.
2. Taraflar kongre toplantıları arasında, Ek I ve II'ye ait değişikliklerle ilgili olarak aşağıdaki şartlar uygulanacaktır:
  - (a) Taraflardan herhangi biri, bu paragraf içerisinde ileriye yönelik postal prosedürlerden bahsederek toplantılar arasında tetkik edilmek üzere Ek I ve II'ye ait bir değişiklik önerebilir.
  - (b) Deniz türleri için sekreteryaya, önerilen değişiklik metninin kabul edilmesi üzerine bunu derhal taraflara bildirecektir. Ayrıca, bu türlerle ilgili olarak bilimsel veri elde etmek amacıyla bu tür kuruluşlar tarafından zorunlu kılınan koruma tedbirleri arasında koordinasyonun teminine ve sağlanmasına yetkili bir fonksiyona sahip olan hükümetler arası kuruluşlara da danışacaktır. Sekreteryaya bu kuruluşlar tarafından sağlanan veri ve ifade edilen görüşleri ve kendi bulgularını ve tavsiyelerini, mümkün olduğu kadar çabuk taraflara bildirecektir.
  - (c) Sekreteryaya, deniz türlerinden başka diğer türler için değişiklik önerisi alınması üzerine bunu derhal taraflara bildirecek ve ondan sonra, mümkün olduğu kadar kısa sürede kendi tavsiyelerini iletilecektir.
  - (d) Bu paragrafın (b) ve (c) alt paragrafları çerçevesinde sekreteryanın kendi tavsiyelerini bildirdiği tarihten itibaren 60 gün içerisinde taraflardan herhangi biri sekreteryaya ilgili herhangi bir bilimsel veri veya bilgiyle birlikte, önerilen değişiklik hususunda herhangi bir mütalaada bulunabilir.
  - (e) Sekreteryaya alınan cevaplarla birlikte kendi tavsiyelerini mümkün olduğu kadar çabuk taraflara bildirecektir.
  - (f) Bu paragrafın (e) alt paragrafındaki şartlar çerçevesinde, cevap ve tavsiyelerin iletilmiş olduğu tarihten itibaren 30 gün içinde sekreteryaya tarafından alınmış değişiklik önerisine itiraz edilmemiş ise değişiklik, bu maddenin 3'ncü paragrafına uygun olarak haklara ait koşul öne sürülmesi dışında tüm taraflar için, takip eden 90 gün içerisinde yürürlüğe girmiş olacaktır.
  - (g) Herhangi bir taraf vasıtasıyla sekreteryaya bir itiraz almış ise, önerilen değişiklik bu paragrafın (h), (i) ve (j) alt paragrafındaki koşullara uygun olarak postayla oylamaya sunulacaktır.
  - (h) Sekreteryaya alınmış olan itiraz bildirisini taraflara iletilecektir.
  - (i) Sekreteryaya, bu paragrafın (h) alt paragrafı çerçevesinde bildirim tarihinden itibaren 60 gün içerisinde tarafların en az yarısından olumlu, karşı veya çekimser oy olmadıkça önerilen değişiklik, daha detaylı görüşülmek üzere kongrenin bir sonraki toplantısına havale edilecektir.
  - (j) Tarafların yarısından oy alınmış olması kaydıyla değişiklik, olumlu veya olumsuz olarak oy veren tarafların üçte iki çoğunluk esasına göre benimsenecektir.
  - (k) Sekreteryaya oylama sonucunu taraflara bildirecektir.

- (1) Önerilen değişiklik benimsenmiş ise, bu maddenin 3'ncü paragrafına uygun olarak haklara ait koşul öne sürme dışında, tarafların tümü için değişikliğin kabulünün sekreteryaya tarafından bildirilme tarihinden itibaren 90 gün sonra yürürlüğe girecektir.
3. Bu maddenin 2'nci paragrafının (1) alt paragrafı veya 1'nci paragrafın (c) alt paragrafına göre şart koyulan 90 günlük süre sırasında herhangi bir taraf değişiklikle ilgili olarak depozite eden hükümete yazılı olarak bildirmek suretiyle bir hak öne sürebilir. Böyle bir haktan feragat edinceye kadar taraf, ilgili türlerin ticareti hususunda mevcut sözleşmeye katılmayan bir devlet olarak uygulama yapacaktır.

Madde XVI

Ek III ve Ona Ait Deęişikler

1. Taraflardan herhangi biri herhangi bir zamanda, II'nci maddenin 3'ncü paragrafında bahsedilen amaçla kendi yönetimindeki mevzuata bağlı olarak belirlenen türlerin bir listesini sekreteryaya sunabilir. Ek III, madde I'in (b) alt paragrafında belirtilmiş olan türlerle ilgili olarak, sunulan türlerin bilimsel adları verilecek şekilde ilgili bitki veya hayvanların bir kısmı veya onlardan türeyen türleri sunan tarafların adlarını kapsamına alacaktır.
2. Bu maddenin 1'nci paragrafındaki şartlar çerçevesinde sunulan her bir liste, alındıktan sonra sekreteryaya tarafından mümkün olduğu kadar çabuk taraflara bildirilecektir. Bildirme tarihinden itibaren 90 gün sonra bu liste Ek III'ün bir parçası olarak yürürlüğe girecektir. Böyle bir listenin bildirilmesinden sonraki herhangi bir zamanda taraflardan herhangi biri depozito eden hükümete, herhangi bir türün veya bir kısmının veya onlardan türeyenlerle ilgili olarak yazılı bildirmek koşuluyla hak öne sürebilir ve bu şekildeki bir haktan feragat edinceye kadar bu devlet, ilgili türlerin veya bir kısmının veya onlardan türeyenlerin ticareti konusunda mevcut sözleşmeye iştirak etmeyen bir devlet olarak işlem görecektir.
3. Bir taraf Ek III'e dahil etmek üzere sunduęu bir türden feragati tüm taraflara bildirecek olan sekreteryaya bildirmek üzere herhangi bir zamanda feragat edebilir. Böyle bir bildirim tarihinden itibaren bu feragat 30 gün sonra yürürlüğe girecektir.
4. Bu maddenin 1'nci paragrafının şartları çerçevesinde bir liste sunan taraflardan her biri sekreteryaya, herbirinin yorumuyla birlikte bu türlerin korunması ile ilgili uygulanabilen kendi kanun ve yönetmeliklerinin bir suretini sunacaktır ki bunu, taraf kendisi uygun görebilir veya sekreteryaya talep edebilir. Eğer söz konusu türler Ek III'e dahil ise taraf, benimsenmiş olan bu tür kanun, yönetmelik veya herhangi bir yorumlama hakkında herhangi bir değişiklik ileri sürecektir.

Madde XVII

Sözleşme Değişikliği

1. Tarafların en az üçte birinin yazılı talepleri üzerine sekreteryaya, mevcut sözleşmeye ait değişiklikleri görüşmek ve seçmek üzere tarafları olağanüstü bir kongre toplantısına davet edecektir. Böylesi değişikler oylama veya mevcut tarafların üçte iki çoğunluğu ile kabul edilecektir. Mevcut taraflar ve oylama"; hazır bulunan ve olumlu veya olumsuz oy veren taraflar anlamına gelmektedir. Oylamada çekimser kalan taraflar, bir değişikliğin benimsenmesi için gerekli üçte iki çoğunluk arasında sayılmayacaktır.
2. Her bir değişiklik önerisinin içeriği toplantıdan en az 90 gün önce tüm taraflara sekreteryaya tarafından bildirilecektir.

3. Tarafların üçte iki çoğunluğu ile kabul edilmiş olan değişiklik taraflar için, kabulünden 60 gün sonra yürürlüğe girecek olup, değişikliğin kabulüne ait belge depozito eden hükümet nezdinde muhafaza edilecektir.

Madde XVIII

İhtilafların Çözümlemesi

1. Mevcut sözleşmenin şartlarının yorumlanması veya uygulanması hususunda iki veya daha fazla taraf arasında doğabilen herhangi bir itilaf, itilafı ilgili taraflar arasındaki müzakereye bağlı olacaktır.
2. Eğer bir itilaf, bu maddenin 1'nci paragrafına göre çözümlenemezse taraflar, karşılıklı mutabakat yoluyla itilaf hususunu özellikle Lahey Daimi Mahkemesine sunabilirler ve itilafı arz eden Taraflar mahkeme kararına tabi olacaklardır.

Madde XIX

İmza

Mevcut Sözleşme 30 Nisan 1973 tarihine kadar Washington'da ve bundan sonra 31 Aralık 1974'e kadar Bern'de imzaya açılacaktır.

Madde XX

Tasdik, Kabul, Onay

Mevcut sözleşme tasdik, kabul veya onaya bağlı olacaktır. Tasdik, kabul ve onay belgeleri depozito eden hükümet olacak olan İsviçre Konfederasyonu Hükümetinde muhafaza edilecektir.

Madde XXI

İlave

Mevcut sözleşme süresiz olarak ilaveye açık olacaktır. İlave belgeler depozito eden hükümet tarafından muhafaza edilecektir.

Madde XXII

Yürürlüğe Girme

1. Mevcut sözleşme depozito eden hükümete 10'ncü tasdik, kabul, onay veya ilave belgenin gönderildiği tarihten 90 gün sonra yürürlüğe girecektir.
2. Onuncu tasdik, kabul, onay veya ilave belgenin gönderilmesinden sonra bu sözleşme veya eklerini tasdik eden, kabul eden, onaylayan devletlerin herbiri için mevcut sözleşme, tasdik, kabul, onay veya ilave belgelerin böyle bir devlet tarafından gönderilmesinden 90 gün sonra yürürlüğe girecektir.

Madde XXIII

İstisnalar

1. Mevcut sözleşmenin şartları genel istisnalara bağlı olmayacaktır. Madde XV, XVI ve bu maddenin şartlarına uygun olarak özel istisnalar dahil olabilecektir.
2. Herhangi bir devlet kendi tasdik, kabul onay veya ilave belgesinin depozitesine:
  - a) Ek I, II veya III'e dahil herhangi bir tür; veya

- b) Ek III'e dahil bir türle ilgili olarak belirtilmiş türün bir kısmı veya onlardan türeyenlerle ilgili özel bir istisna koyabilir.
3. Bir taraf bu maddenin şartları kapsamına giren istisnadan feragat etmedikçe özellikle bu istisnada belirtilmiş olan türler veya bir kısmının veya onlardan türeyenlerin ticareti konusunda, mevcut sözleşmeye taraf olmayan bir devlet gibi muamele edilecektir.

Madde XXIV

Sözleşmeden Çekilme

Herhangi bir taraf, herhangi bir zamanda depozito eden hükümete yazılı bildirim yoluyla mevcut sözleşmenin kendisi için sona erdiğini bildirebilir yani sözleşmeyi yenilemeyebilir. Sözleşmeden çekilme, depozito eden hükümetin bildiriminden itibaren 12 ay sonra yürürlüğe girecektir.

Madde XXV

Depozito Etme

1. Mevcut sözleşmenin orijinalini her bir metin aynı şekilde tasdikli olarak Çince, İngilizce, Fransızca, Rusça ve İspanyolca dillerinde tasdikli suretlerini imzalamış olan veya bununla ilgili ilave belgeleri bulunduran tüm devletlere iletcek olan depozito eden hükümet muhafaza edecektir.
2. Depozito eden hükümet, tasdik, kabul, onay veya ilave belgeleri mevcut sözleşmenin yürürlüğe girmesini, ona ait değişiklikleri, hak talebi ve feragatini, sözleşmeden çekilme bildirimini ve imzaları sekreteryaya ve imza sahibi tüm ülkelere bildirecektir.
3. Mevcut sözleşme yürürlüğe girer girmez bunun tasdikli bir sureti, depozito eden hükümet tarafından Birleşmiş Milletler Patenti 102'nci maddesine göre yayınlanması ve tescili için Birleşmiş Milletler Sekreteryasına iletilecektir.

Mevcut sözleşme, imzaları bulunan, bu konuda tam yetkili kılınmış olanların huzurunda 3 Mart 1973'te Washington'da imzalanmıştır.